

Sygn. akt V CSK 678/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z wniosku S. i T. w Polsce

przy uczestnictwie T. S. , S. B. , I. S., A. S., W. O., K. J., M. J., M. B., W. L., Z. B.,
H. G., B. B. , S. B., A. B., K. F., J. B., H. B., A. W., A. A., A. O., A. J., D. B., Z. M. i
T. M.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 czerwca 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy i uczestnika A. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 23 grudnia 2013 r., sygn. akt II Ca 940/13,

- 1) odmawia przyjęcia do rozpoznania obu skarg kasacyjnych;**
- 2) oddala wniosek A. B. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelacje wnioskodawcy i uczestnika A.B. od postanowienia Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Krzyków we Wrocławiu z dnia 28 stycznia 2013 r., którym stwierdzone

zostało, że spadek po L. P. zmarłej w dniu 30 listopada 2005 r. nabył na podstawie testamentu notarialnego z dnia 16 maja 2000 r. siostrzeniec S. B. w całości wprost.

Wnioskodawca w skardze kasacyjnej powołał obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c. We wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Oczywiście zasadność skargi połączył z ustaleniem nieważności testamentu notarialnego pomimo niedokonania wnikliwej analizy materiału dowodowego. Nieprawidłowe było zastosowanie prawa materialnego bez stwierdzenia sposobu zachowania spadkodawczyni w czasie jej pobytu w kancelarii notarialnej.

Uczestnik A. B. podniósł w skardze kasacyjnej zarzuty dotyczące obu podstaw przewidzianych w art. 398³ § 1 k.p.c. We wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania powołał przyczyny wskazane w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. W odniesieniu do występowania istotnego zagadnienia prawnego nie zostały podniesione okoliczności znamionujące jego występowanie. Rozbieżność w orzecznictwie Sądu Najwyższego połączona została z odmiennością stanowisk co do skutków stwierdzenia nieważności testamentu odwołującego pierwszy testament. Wskazane wątpliwości, potrzeba wyrażenia jasnego stanowiska co do zastosowania art. 967 § 1 k.c. w odniesieniu do spadkobiercy testamentowego i brak słuszności reaktywowania pierwszego testamentu, uznanego za ważny, wskazywały na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek zaskarżenia o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz eliminację orzeczeń oczywiście wadliwych, bądź dotkniętych nieważnością postępowania, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżania orzeczeń niesatysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przesądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie, zachodzi potrzeba wykładni przepisów

prawnych budzących wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a zatem okoliczności przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 do 4 k.p.c. Nie podlegają natomiast badaniu podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Założenie wymagania objętego art. 398⁴ § 2 k.p.c. zostanie spełnione, jeżeli zostaną przedstawione w skardze kasacyjnej i uzasadnione przesłanki o charakterze publicznoprawnym, stanowiące podstawę wstępnej, merytorycznej oceny przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Ugruntowane zostało w orzecznictwie zapatrywanie, że skarżący powinien wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których wyłoniło się zagadnienie, sformułować je, podać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen, a nadto motywację, że rozwiązanie go jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r. I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.). Przedstawione przez skarżącego A. B. uzasadnienie nie odpowiada wskazanym wymaganiom. Poruszone w nim kwestie nie stanowią nowego i nierozwiązanego dotychczas problemu, ponieważ problematyka konsekwencji stwierdzenia nieważności testamentu odwołującego pierwszy testament była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu najwyższego z dnia 22 stycznia 1974 r., III CRN 326/73, OSNC 1974, nr 11, poz. 199), które nie zostało poddane analizie pod kątem konieczności zmiany wyrażonego stanowiska. W argumentacji skarżącej nie można dopatrzeć się przekonujących racji, skłaniających do uznania, że rzeczywiście chodzi o istotne zagadnienie prawne we wskazanym rozumieniu. Brak w

uzasadnieniu wniosku rozważania co do charakteru czynności uznanej za nieważną.

Powołanie przez skarżącego jako przyczyny wniosku potrzeby ujednolicenia orzecznictwa, wobec rozbieżności stanowisk sądów lub wyłonienia się istotnych wątpliwości przy ocenie skutków stwierdzenia nieważności testamentu odwołującego pierwszy testament nakładało na A.B. obowiązek wskazania przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, szczegółowego opisanie na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, określenia, że mają poważny charakter lub przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni przepisów, a także, że dokonanie wykładni przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.). Wiąże się to z taką sytuacją, gdy w odniesieniu do konkretnego przepisu prawnego nie ma jednolitej lub utrwalonej linii orzeczniczej albo ta przyjęta wymaga zmiany, z uwagi na nietrafność lub kontrowersje. Dla wykazania rozbieżności należy przytoczyć konkretne, odmienne orzeczenia wydane w identycznych lub zbliżonych stanach faktycznych. Skarżący nie sprostął tym wymaganiom. Spośród przytoczonych przez niego orzeczeń Sądu Najwyższego tylko jedno dotyczy skutków stwierdzenia nieważności testamentu odwołującego pierwszy testament – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 1974 r., III CRN 326/73, a pozostałe odnoszą się do skutków odwołania poprzednio sporządzonego testamentu. Oznacza to, że skarżący utożsamia skutki związane z różnymi czynnościami testatora. Nie ma podstaw do przyjęcia, że wykazał istnienie rozbieżności w orzecznictwie.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. łączy się z obowiązkiem wykazania, że w sprawie doszło do kwalifikowanego, czyli oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy, a jego skutkiem było wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia oczywiście wadliwego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.; z dnia 23 listopada

2010 r., III UK 10/11, niepubl.). Argumentacja uzasadnień wniosków obu skarg kasacyjnych w odniesieniu do tej przesłanki na tle powołanych podstaw tych skarg oraz motywów zaskarżonego postanowienia nie pozwala na uznanie, że jest ono oczywiście wadliwe, a skargi kasacyjne są oczywiście uzasadnione.

W postępowaniu przed Sądem drugiej instancji nie doszło do nieważności postępowania, której podstawy Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Nie było podstaw do odstąpienia od zasady określonej w art. 520 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w odniesieniu do orzekania o kosztach postępowania kasacyjnego.